

Opiskelijoiden hakumotiivit ja valmennuskurssin käyminen

Eurostudent VII -tutkimuksen artikkelisarja

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:15

Juhani Saari, Alina Inkinen ja Suvi Jokila

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:15

Opiskelijoiden hakumotiivit ja valmennuskurssin käyminen

Juhani Saari, Alina Inkinen ja Suvi Jokila

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

© 2021 tekijät ja opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN pdf: 978-952-263-837-3

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Kansikuva: Jolanta Dabrowska/Mostphotos

Helsinki 2021

Opiskelijoiden hakumotiivit ja valmennuskurssin käyminen Eurostudent VII -tutkimuksen artikkelisarja

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:15		Teema	Koulutus
Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Tekijä/t Toimittaja/t Yhteisötekijä	Juhani Saari, Alina Inkinen ja Suvi Jokila		
Kieli	suomi	Sivumäärä	32
Tiivistelmä	<p>Tässä artikkelissa tarkastellaan valmennuskurssien ja korkeakoulutukseen hakemisen motiivien yleisyyttä sekä näiden keskinäistä riippuvuutta eri alojen sekä eritaustaisten korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa. Tutkimusaineistona käytämme Suomen Eurostudent VII -aineistoa, johon on yhdistetty koulutustilastopalvelu Vipusen tietoja eri koulutusalojen hakijamäärän suhteessa aloituspaikkojen määrään. Tutkimuksemme jakautuu kahteen päätaivoitteeseen. Ensinnäkin selvitämme, opiskelijoiden hakumotiiveja opiskella korkeakoulussa ja toiseksi, miten hakuvaiheen motiivit ovat yhteydessä valmennuskurssin käymiseen. Tulosten perusteella se, missä määrin opiskelijaa motivoi halu tukea opinnoillaan muiden hyvinvointia erotteli eri koulutusalojen opiskelijoita selvimmin. Vastaavasti vanhempien odotuksiin perustuva motiivi oli vahvempi kansainvälisillä tutkinto-opiskelijoilla sekä korkeammin koulutettujen vanhempien lapsilla. Muiden auttaminen sekä toisaalta oman työmarkkina-aseman parantamiseen keskittyvä orientaatio olivat vahvempia valmennuskurssin kautta opiskelemaan tulleilla, vaikka opiskelijan koulutusala, vanhempien koulutus ja opintojen aloitusikä vakioitiin. Kurssin käyneet tulevat opintoihin nopeammin toisen asteen jälkeen. Niin kutsutuilla hakupainealoilla, jossa hakijoita on runsaasti enemmän kuin aloituspaikkoja, kauppatieteiden opiskelijoista valmennuskurssin käy noin puolet ja oikeus- ja lääketieteen aloilla kolme neljästä.</p>		
Asiasanat	koulutus, opiskelijavalinnat, valmennuskurssit, korkeakoulutukseen hakeutuminen, koulutussiirtymät, koulutuksen yksityistyminen, korkeakoulutukseen pyrkiminen, koulutusvalinnat		
ISBN PDF ISBN painettu Asianumero	978-952-263-837-3	ISSN PDF ISSN painettu Hankenumero	1799-0351
Julkaisun osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-837-3		

Studerandes ansökningsmotiv och deltagande i preparationskurser

Artikelserie för EUROSTUDENT VII-undersökningen

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:15**Tema**

Utbildning

Utgivare Undervisnings- och kulturministeriet**Författare** Juhani Saari, Alina Inkinen och Suvi Jokila**Redigerare****Utarbetad av****Språk** finska**Sidantal**

32

Referat

I den här artikeln granskas hur allmänna motiven för att söka in till preparationskurser och högskoleutbildning är samt dessa motivs inbördes beroende bland högskolestuderande inom olika områden och med olika bakgrund. Som forskningsmaterial använder vi Eurostudent VII -material från Finland kombinerat med uppgifter om antalet sökande till olika utbildningar i relation till antalet nybörjarplatser från utbildningsförvaltningens statistikjänst Vipunen. Vår forskning är uppdelad i två huvudmålsättningar. För det första utreder vi studerandes ansökningsmotiv för att studera på högskola, och för det andra hur motiven i sökfasen hänger ihop med deltagandet i preparationskurser. Baserat på resultaten fanns det en tydligare skillnad mellan studerandena när det gäller i vilken grad de motiveras av sin vilja att stödja andras välbefinnande genom sina studier. I motsvarande grad hade internationella examensstuderande och barn till föräldrar med högre utbildning ett starkare motiv med grund i föräldrarnas förväntningar. En vilja att hjälpa andra och å andra sidan orientering för att förbättra sin egen ställning på marknaden var starkare hos de som kommit in på en utbildning via en preparationskurs även om man jämnade ut studerandenas utbildningsområden, föräldrarnas utbildning och åldern då studierna inleddes. De som deltagit i en kurs kom snabbare in i studierna efter andra stadiet. Inom områden med så kallat söktryck, dvs. områden inom vilka det finns många fler sökande än det finns nybörjarplatser, deltar cirka hälften av ekonomistuderande och tre av fyra juridik- och medicinstuderande i preparationskurser.

Nyckelord

utbildning, antagning av studerande, förberedande kurser, ansökan till högskoleutbildning, övergångar, privatisering av utbildning, sökande till högskoleutbildning, utbildningsval

ISBN PDF 978-952-263-837-3**ISBN tryckt****Ärendenummer****ISSN PDF** 1799-0351**ISSN tryckt****Projektnummer****URN-adress** <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-837-3>

Students' motives for preparation courses and application Eurostudent VII article series

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2021:15	Subject	Education
Publisher	Ministry of Education and Culture	
Authors	Juhani Saari, Alina Inkinen and Suvi Jokila	
Editor		
Group Author		
Language	Finnish	Pages 32

Abstract

This article examines the prevalence of preparation courses and applying for higher education and how interdependent they are across different fields as well as the different backgrounds of higher education students. Our research material consisted of Finland's Eurostudent VII data, which comprises information on education statistics provided by Vipunen, the education administration's reporting portal, on the number of applicants in different fields of education in relation to the number of student intake. Our research has two main objectives. Firstly, we examined the motives of students to study at a higher education institution and, secondly, how applicants' motives for applying are linked to preparation courses. Based on the results, the extent to which students were motivated by the desire to support the wellbeing of others through their studies showed the clearest divisions between students in different fields of education. Similarly, student motivation based on parents' expectations was stronger among international students pursuing a degree and among the children of parents with a higher level of education. Helping others, on the one hand, and an orientation focusing on improving their own position in the job market, on the other, were stronger among those who gained a student place through a preparation course, even though the student's field of study, the parents' education and the age at which the student started studying were standardised. Those who took preparation courses secured a student place faster after upper secondary school. In fields of study where there are application pressures, i.e. where there are a lot more applicants than student places available, about half of the students in economics and business administration and three out of four in the fields of law and medicine took part in preparation courses.

Keywords education, student admissions, entrance exam tutoring, application for tertiary education, educational transitions, privatisation of education, pursuance of tertiary education, educational choices

ISBN PDF	978-952-263-837-3	ISSN PDF	1799-0351
ISBN printed		ISSN printed	
Reference number		Project number	

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-837-3>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Korkeakoulutukseen valikoituminen	9
3	Korkeakoulutukseen hakeutumisen motiivit	11
4	Tutkimuskysymykset ja aineisto	13
5	Motiivit erilaisissa opiskelijaryhmissä ja eri koulutusaloilla	15
	5.1 Hakumotiivit.....	15
	5.2 Eri elämäntilanteissa opiskelevien motiivit	17
	5.3 Alakohtaiset erot.....	19
6	Mikä selittää valmennuskurssien kysyntää?	21
	6.1 Valmennuskurssittautumisen yleisyys eri koulutusaloilla.....	21
	6.2 Hakumotiivit ja valmennuskurssittautuminen	25
7	Johtopäätökset ja yhteenveto	29
	Lähteet	31

1 Johdanto

Opiskelijavalintauudistuksen tavoitteena on ollut nopeuttaa erityisesti ensimmäistä opiskelupaikkaa tavoittelevien koulutussiirtymiä ja karsia ei-toivottuja väli vuosia tutkintoasteiden välillä. Tavoitteena on ollut myös yksinkertaistaa valintaprosessia niin, että esimerkiksi valmennuskursseille ei olisi tarvetta. Opiskelijavalintajärjestelmä kuitenkin viime kädessä tuo esille niitä koulutuspreferenssejä, jotka perustuvat hakijan aikaisempaan opintomenestykseen sekä korkeakoulutusta kohtaan koettuihin motiiveihin ja odotuksiin. Hakumotiiveissa ilmenevä vaihtelu onkin siten aikaisemman koulumenestyksen sekä muun henkisen pääoman ohella yksi varteenotettavimmista selitysmekanismeista sille, miksi eritaustaisten opiskelijoiden koulutuspolut eriytyvät koulutuspolkujen nivelvaiheissa.

Tutkimuksessa on toistaiseksi jäänyt vähemmälle huomiolle se, miten eritaustaisten opiskelijoiden hakumotiivit korkeakoulutukseen eroavat toisistaan. Ymmärtääksemme opiskelijavalintauudistuksen vaikutuksia valikoitumisen ja saavutettavuuden näkökulmasta, olisi tärkeää tunnistaa koulutuksessa eri elämäntilanteissa olevien ja aliedustettujen ryhmien mahdollisesti keskenään erilaiset motiivit hakeutua korkeakoulutukseen. Koulutustasossa ja koulutuspoluissa ilmenevät sosioekonomiseen taustaan paikantuvat erot voivat olla seurausta koulutusjärjestelmän rakenteiden eriarvoistavuuden ohella myös siitä, mitä eri koulutustaustoista tulevat hakijat tavoittelevat koulutukselta. Aikaisemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että valmennuskurssin kautta opintoihin hakeutuvien perhetausta eroaa ei-kurssittautuneista (Kosunen ym. 2020), mutta toistaiseksi ei tiedetä liittyykö valmennuskurssin käyminen taloudellisissa resursseissa vai hakumotivaatiossa ilmeneviin eroihin. Tutkimusta ei myöskään ole siitä, eroavatko valmennuskurssin käyneiden hakumotiivit niistä opiskelijoista, jotka eivät ole käyneet valmennuskurssia korkeakouluun päästäkseen.

Tutkimuksemme jakautuu kahteen päätavoitteeseen. Ensinnäkin selvitämme, opiskelijoiden hakumotiiveja opiskella korkeakoulussa ja toiseksi, miten hakuvaiheen motiivit ovat yhteydessä valmennuskurssin käymiseen. Empiirisenä aineistona käytämme Eurostudent VII -kyselyaineistoa, jossa kartoitettiin ensimmäistä kertaa opiskelijoiden hakumotiiveja. Eurostudent -aineiston avulla tutkimme 1) miten korkeakoulutukseen hakeutumisen motiivit vaihtelevat eri aloilla ja eri opiskelijaryhmissä, sekä onko hakumotiiveissa nähtävissä alakohtaisia eroja tai eroja eri koulutussektorien välillä ja 2) mitkä hakuvaiheen motiivit ovat yhteydessä valmennuskurssille osallistumiseen. Tavoitteena on selvittää, miten korkeakoulutukseen hakeutumisen motiivit eroavat toisistaan ja millaiset tekijät selittävät

valmennuskurssien kysyntää tarkastelemalla ensiksi niiden käymisen yleisyyttä eri opiskelijaryhmissä ja toiseksi millaisia hakumotivaatioita nykyisten korkeakouluopiskelijoiden joukossa on ollut korkeakoulutukseen hakeuduttaessa. Näistä näkökulmista osallistumme myös ajankohtaiseen keskusteluun koulutuksen tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta.

2 Korkeakoulutukseen valikoituminen

Suomessa on kansainvälisesti vertaillen erittäin kilpailtu siirtyminen korkeakoulutukseen. Vuoden 2017 uusista ylioppilaista 42,8 % opiskeli seuraavana vuonna (2018) korkea-asteen koulutuksessa (Vipunen, 2019a). Aiempi tutkimus on osoittanut, että korkeakoulutukseen valikoituneet ovat valikoitunut joukko muun muassa sosioekonomiselta taustaltaan ja maantieteellisesti (Nori, 2012; Saari, Inkinen & Mikkonen, 2016; Härkönen & Sirniö, 2020). Koulutuspoliittisesti haasteeksi tunnistettuun koulutussiirtymien viivästymiseen on pyritty vaikuttamaan erilaisilla politiikkatoimilla, kuten uudistamalla korkeakoulujen valintakoikeita ja vahvistamalla oppilaanohjausta (OKM, 2016). Haltia, Isopahkala-Bouret ja Jauhiainen (2019) ovat analysoineen korkeakoulujen opiskelijavalintauudistuksen edenneen kolmella keskeisellä toimenpiteellä, joita olivat 1) valtakunnallisen hakujärjestelmän luominen 2014, 2) hakijoiden kiintiöinnit ja ensikertalaiskiintiön luominen 2016 ja 3) valintakriteereiden muutos, jolla viitataan keväällä 2020 toimeenpantuun nk. todistusvalintaan, jossa kasvatettiin ylioppilastutkintotodistuksen perusteella koulutukseen hyväksytyjen määrää (Haltia, Isopahkala-Bouret & Jauhiainen, 2019). Sanna Marinin hallitus taas käynnisti 2020 saavutettavuusohjelmatyön, jonka tavoitteena on tarkastella korkeakoulutuksen sosiaalisen, alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutumista sekä selvittää eri väestöryhmien esteitä korkeakoulutukseen hakeutumiselle (Hallitusohjelma Marin, 2020).

Valmennuskurssimarkkinoiden olemassaololla on osaltaan perusteltu toteutettua opiskelijavalintauudistusta (Jokila, Haltia, Kosunen, 2020), joten opintoihin siirtymisen vauhdittaminen ja korkeakoulutuksen saavutettavuustyö linkittyvät siten myös valmennuskursseihin. Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että hakijoiden korkea sosioekonominen tausta on yhteydessä valmennuskurssin käymiseen. (Kosunen, Haltia, Saari, Jokila & Halmkrona, 2020). Suorien taloudellisten kustannusten ohella toinen keskeinen eriarvoistava mekanismi liittyy valmennuskurssien epätasaiseen alueelliseen tarjontaan, sillä niiden korkea hinta sekä epätasainen alueellinen saatavuus asettavat korkeakoulutukseen hakeutuvat keskenään eriarvoiseen asemaan (Kosunen, Haltia & Jokila, 2015, Jokila, Haltia & Kosunen, 2019). Valmennuskurssien vaikutuksia opiskelijoiden valikoitumiseen koskeva päättely on haastavaa, koska päätökseen hakeutua valmennuskursseille vaikuttavat todennäköisesti samat motiiveihin ja opintomenestykseen liittyvät tekijät, jotka selittävät opintojen jatkamista ja alavalintaa yleisemminkin.

Asplundin ja Vanhalan (2018) tutkimuksessa valmennuskurssille osallistumisen motiiveja sekä yhteyksiä hakijoiden taustaan tutkittiin vuonna 2016 kolmen hakupainealan

(lääketiede, oikeustiede, kauppatiede ja kasvatustiede vertailuluokkana) kaikille hakijoille suunnatulla kyselyllä. Tutkijat löysivät viitteitä siitä, että valmennuskurssin käyminen on erityisesti kauppa- ja oikeustieteisiin hakeneiden keskuudessa vahvasti yhteydessä hakijan ikään, kun taas lääketieteen valmennuskurssin käymisen havaittiin olevan yhteydessä vain vanhempien koulutustaustaan. Aikaisemmalla opintomenestyksellä oli tulosten perusteella varsin vähän merkitystä kurssille osallistumisen kannalta, vaikka se toisaalta selitti voimakkaasti opiskelupaikan saamisen todennäköisyyttä (emt., 84). Asplundin ja Vanhalan tulokset antavat viitteitä siitä, että kurssin käymisestä on hakupainealoilla niiden käyneiden valikoituneisuudesta riippumaton sisäänpääsyä edistävä vaikutus, mutta toisaalta tutkijat itsekin toteavat kausaalipäätelyn mahdottomaksi paitsi vastaajajoukon valikoituneisuuden, niin myös käyttämänsä tilastollisen mallin johdosta (Asplund & Vanhala, 2018, 100–101).

3 Korkeakoulutukseen hakeutumisen motiivit

Aiemmista tutkimuksista tiedämme, että opiskelijat tulevat korkeakouluun erilaisin motiivein (mm. Korhonen & Rautopuro 2012). Eri hakumotivaatioiden korostuminen eri opiskelijaryhmissä onkin siten aikaisemman koulumenestyksen sekä muun henkisen pääoman ohella yksi varteenotettavimmista selitysmekanismeista pohdittaessa sitä, miksi toisten koulutusalojen opiskelijat ovat segregoituneempi joukko kuin toisten.

Eurostudent VII -tutkimuksessa oli ensi kertaa mukana korkeakouluopintoihin hakeutumisen motiiveja kartoittava niin kutsuttu SMAU-mittari (Student Motivations for Attending University, ks. Côté & Levine, 1997; Côté & Levine, 2000, suomalaisessa kontekstissa esim. Korhonen & Rautopuro, 2012). SMAU-mittaristo koostuu viidestä erilaisesta hakumotiivista: 1) ura-materialistinen (CAR), 2) henkilökohtais-älyllinen (PER), 3) humaani merkittävä motiivi (HUM), 4) odotusperustainen (EXP) ja 5) jäsentymätön/ sitoutumaton (DEF) (Côté ja Levine 1997, 2000). Ura-materialistinen hakumotiivi rakentuu välineelliseen opiskelumotivaatioon, jossa pyritään saavuttamaan rahaa ja mainetta. Côtén ja Levinen omissa tutkimuksissa henkilökohtais-älyllisen motiivin on havaittu olevan yhteydessä opintojen etenemiseen ja siten sen olevan oppimisen laadun kannalta paras (Côté & Levine, 2000). Henkilökohtais-älyllinen motiivi taas tarkoittaa pyrkimystä henkilökohtaiseen kehittymiseen ja maailman syvälliseen ymmärtämiseen. Humaanimotiivi korostaa vähäosaisten ja hädässä olevien auttamista motiivina lähteä korkeakouluun opiskelemaan. Odotusperustaisessa motiivissa halu kouluttautumiselle lähtee opiskelijan sijaan perheen ja ystävien odotuksista. Jäsentymättömässä/ sitoutumattomassa motiivissa opiskelijalle ei ole täysin selvää miksi hän osallistuu korkeakoulutukseen, mutta pitää kuitenkin ratkaisua parempana kuin muita vaihtoehtoja. (Côté & Levine, 2000; Korhonen & Rautopuro 2012.) Ymmärtääksemme syvällisemmin sitä, minkälaisilla motiiveilla erilaisista taustoista tulevat opiskelijat hakeutuvat korkeakouluun, tässä artikkelissa SMAU-mittari yhdistetään tietoon opiskelijan sosio-ekonomisesta taustasta ja valmennuskurssin käymisestä.

Aikaisempi tutkimus on osoittanut, että opintomenestys on yhteydessä hakumotiiveihin opiskelijan kyvykkyydestä riippumattomasti. Suomalaisessa kontekstissa Korhosen ja Rautopuron (2012) kolmen yliopiston opiskelijoita koskevassa tutkimuksessa henkilökohtais-älyllisen (PER) motiivin havaittiin olevan yhteydessä opiskelumotivaation kestävyyteen (mv. 103). Erilaisista taustoista opintoihin ponnistavien motiiveja ja opintojen sujumista tutkineen Phinney et al. (2006) tutkimuksessa puolestaan havaittiin ura-materialistisen (CAR) motiivin olevan yhteydessä vahvempaan opintoihin kiinnittymiseen, kun taas

jäsentymätön motiivi on yhteydessä heikompiin opiskelutaitoihin (Côté & Levine 1997). Browman ym. (2012) argumentoivat, että erityisesti koulutuksellisesti matalammasta taustasta ponnistaville opiskelijoille usko koulutuksen työmarkkinarelevanssiin näyttäytyy vahvana motiivina kiinnittyä opintoihin, sillä koulutus näyttäytyy ensisijaisena keinona taloudellisen aseman parantamiseen. Alavalinta ja opiskelupaikan valinta hakuvaiheessa liittyvät päätöksiin, joita tehdään valmistauduttaessa opiskelijavalintoihin.

Valintatilanne heijastelee paitsi varsinaista motiivia, myös strategista päätöksentekoa opiskelijoiden punnitessa omia valmiuksiaan ja mahdollisuuksiaan. Nurmen (2004) mukaan nuorten tavoitteiden asettamisessa keskeisiä tekijöitä ovat omien kokemusten ja valmiuksien lisäksi ympäristön asettamat rajoitteet sekä muu toimintaympäristö. Tähän toimintaympäristöön lukeutuu paitsi usko omiin kykyihin, myös vanhempien asettamat odotukset, riskinsietokyky sekä sisäänpääsykilpailun kovuus. Aikaisemmissa tutkimuksissa (Suhonen, 2018, Ahola ym., 2017, Kosunen ym., 2015) ollaan oltu kiinnostuneita tästä syystä niin kutsutuista hakupainealoista (oikeus-, kauppa- ja lääketiede), joissa yhdistyvät suuret hakijamäärät suhteessa tarjolla oleviin opiskelupaikkoihin sekä korkeat tutkintoon liitetyt työmarkkinaodotukset. Hakumotiivien voisi siten odottaa olevan yhteydessä valmennuskurssin käymiseen juuri näillä aloilla.

4 Tutkimuskysymykset ja aineisto

Tarkastelemme tässä artikkelissa erilaisia motiiveja korkeakoulutukseen hakeutumiselle ja sitä, miten nämä motiivit näyttäytyvät erilaisissa opiskelijaryhmissä ja eri koulutusaloilla. Lisäksi tarkastelemme hakumotiivien yhteyttä valmennuskurssien käymiseen hakeutusvaiheessa. Lähestymme aihetta seuraavien tutkimuskysymysten kautta:

1. Miten erilaiset opiskelijaryhmät eroavat hakumotiiveiltaan?
2. Mitkä koulutusalaan liittyvät tekijät selittävät valmennuskurssien kysyntää ja miten valmennuskurssin käyneet eroavat muista opiskelijoista?
3. Minkälaiset hakumotiivit ennustavat valmennuskursseille osallistumista?

Eurostudent VII -aineisto kuvaa aikaa ennen todistusvalinnan painoarvon lisäämistä ko-reakoulujen opiskelijavalinnoissa, sillä kyselyyn vastanneiden koulutusvalinnat ajoittuvat vuosille 2013–2018. Siten nyt on viimeinen hetki tarkastella valmennuskurssimarkkinoita ennen uudistuksen mahdollisia vaikutuksia valmennuskurssimarkkinoihin.

Valmennuskurssien vaikutusten tutkiminen on haasteellista johtuen ennen kaikkea siitä, että kyseessä on korkeakoulutuksen hakuvaiheen ilmiö, josta ei ole olemassa minkäänlaisia hallinnollisia rekisteriaineistoja. Kyselytutkimuksilla ilmiön haarukointi tulisi ideaalitalanteessa suunnata koulutukseen hakeutuville, sillä esimerkiksi Eurostudentin tapauksessa korkeakoulutukseen päässeiden tiedot kuvaavat niiden suhteen valmiiksi valikoitunutta joukkoa. Valmennuskurssille osallistumisessa tapahtuvat muutokset näkyvät kyselyissä viiveellä, sillä opinnoissaan pidemmälle ehtineiden vastaukset kuvaavat useamman vuoden takaista hakuvaiheen aikaista tilannetta. Näin ollen voimme tässä yhteydessä tutkia korkeakouluopintoihin hakeutumista perustuen opiskelijoiden omiin, jälkikäteen tehtyihin, arvioihin.

Edellä kuvatut rajoitukset tiedostaen hyödynnämme tämän tutkimuksen aineistona Eurostudent VII -kyselyn Suomen osa-aineistoa, jota on rikastettu Vipunen-tietokannasta poimituilla koulutusaloille hakeutumista kuvaavalla tilastotiedolla. Hakutilastoista on johdettu koulutusaloille hakemisen kilpailullisuutta kuvaava indikaattori, joka kuvaa ensisijaisten hakijoiden suhdetta aloituspaikkoihin. Eurostudent VII -tutkimukseen vastasi 7 006

korkeakouluopiskelijaa keväällä 2019, joista 3 138 oli ammattikorkeakouluopiskelijoita ja 3 868 yliopisto-opiskelijoita¹.

Eurostudent-kyselyn laajuudesta johtuen alkuperäistä mittaria voidaan hyödyntää vain tyypistettynä.² Kansallisella Eurostudent -lomakkeella kunkin hakumotiivin vahvuutta mitattiin 7-portaisella asteikolla seuraavalla kysymysmuotoiluilla:

FI7 Missä määrin seuraavat asiat olivat sinulle tärkeitä, kun hait korkeakoulutukseen?

- a. Minulle on tärkeää, että koulutukseni on hyödyksi myös muiden hyvinvoinnin tukemisessa. (HUM)
- b. Korkeakoulutus tarjoaa minulle mahdollisuuden kehittää itseäni. (PER)
3. Vanhempani pettyvät minuun, jos en suorita korkeakoulututkintoa. (EXP)
4. Korkeakoulutus on minulle keino paremman aseman saavuttamiseksi yhteiskunnassa. (CAR)
5. En koe saavani korkeakoulutuksesta mitään erityistä, mutta se on muita vaihtoehtoja parempi. (DEF)

Asteikon sisältämää informaatiota tiivistetään tulkinnan helpottamiseksi luokituksella, joka erottaa kutakin motiivia erityisen vahvasti (asteikon ääripään arvot 6–7) kokeneet opiskelijat muista. Toisin sanoen vertailukohtana pidetään niitä opiskelijoita, jotka kokevat kunkin motiivin vahvaksi verrattuna niihin, joille ulottuvuus on vähemmän tärkeä. Koska eri motiivulottuvuudet eivät ole toisiaan poissulkevia (opiskelija voi kokea esimerkiksi hakeneensa alalle sekä auttaakseen muita että edistääkseen yhteiskunnallista asemaansa esimerkiksi lääketieteen avulla), on suoraviivainen luokittelu perusteltu ratkaisu.

1 Eurostudent VII:n Suomen osatutkimus toteutettiin koulutusalan ja korkeakoulusektorin suhteen ositetulla satunnaisotannalla, jonka tarkoitus oli parantaa erityisesti pienempiä koulutusaloja koskevien estimaattien tarkkuutta. Tämä on tutkimuksen kannalta erittäin hyödyllistä valmennuskurssien yleisyyden ollessa vahvasti alakoh- taista. Otanta-asetelma huomioidaan tilastollisissa tarkasteluissa SPSS:n (versio 26) asetelmaperusteisilla estimointi- menetelmillä, jotka huomioivat Eurostudent-tutkimuksen otanta-astelman keskivirheiden sekä tilastollisten testien oikaisun osalta (CS Crosstab, CS Logistic, CS GLM).

2 Mittarin karsimisessa konsultoitiin mittaria Suomen korkeakoulujärjestelmässä ensimmäisenä sovelta- nutta Tampereen yliopiston tutkija Vesa Korhosta (yhdessä Juhani Rautopuron kanssa) ja hyödynnettiin mittarin validointitutkimusta (Vieno & Saari, 2013).

5 Motiivit erilaisissa opiskelijaryhmissä ja eri koulutusaloilla

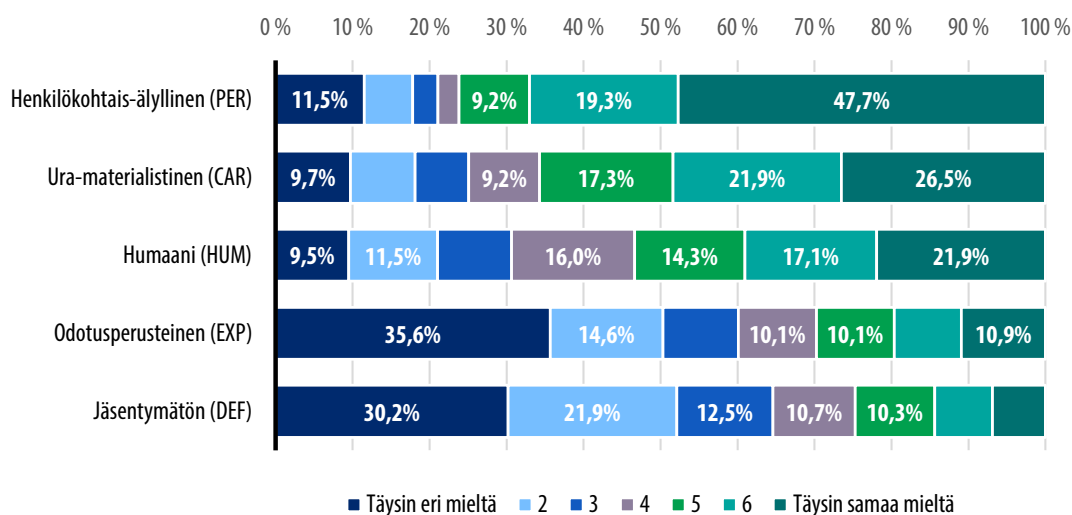
Tässä osiossa tarkastellaan sitä, missä määrin korkeakouluopintoihin hakemisen motiivit vaihtelevat eri taustaisilla ja eri elämäntilanteissa opiskelevilla. Korkeakoulutukseen haetaan erilaisissa elämäntilanteissa, joissa koulutuksen merkitys omien tavoitteiden ja työuran kannalta vaihtelee suuresti (Salmela-Aro & Nurmi, 1997). Pitkän työuran tehneet osaamistaan päivittävät tai alaa vaihtavat hakevat koulutukselta todennäköisesti eri asioita kuin suoraan toiselta asteelta opintoihin jatkavat. Kuten jo edellä tuotiin ilmi, erityisesti kokemukset ja valmiudet aikaisemmalta tutkintoasteelta sekä toisaalta perhetaustan vaikutus tai mahdollinen työkokemus (sekä työelämän kautta kasvaneet odotukset) vaikuttavat siihen, minkälaisin motiivein korkeakouluun tullaan. Näin ollen, samassa tutkinto-ohjelmassa opiskelevien opiskelukokemus ja tyytyväisyys vaihtelevat suuresti: Esimerkiksi vuoden 2019 kandipalautteessa eri yliopistoissa yhteiskuntatieteitä opiskelevien tyytyväisyydestä omaan opiskeluun korkeakoulu selitti vain³ noin 0,9 % vastausten vaihtelusta (Vipunen 2019b). On siis selvää, että saman oppimisympäristön sisällä kahden opiskelijan oppimiskokemus voi vaihdella merkittävästi.

5.1 Hakumotiivit

Korkeakouluopiskelijoiden motiivit hakeutua korkeakoulutukseen vaihtelevat suuresti (Kuvio 1). Pyrkimys itsensä kehittämiseen (PER) sekä urakeskeisyys (CAR) ovat korkeakouluopiskelijoilla vallitsevia motiiveja hakeutua opiskelemaan. Opintoihin pyrkiminen ihmisten auttamiseksi jakoi vastaajia tasaisemmin. Vanhempien odotuksia piti tärkeänä noin joka kolmannes opiskelija samalla kun täysin merkityksettöminä niitä piti noin joka kolmas opiskelija. Opiskelijoista joka neljäs ei osannut sanoa motiivia hakeutua korkeakoulutukseen.

³ Tämä laskettiin vertaamalla kandipalautteessa annettujen vastausten korkeakoulukohtaisen varianssin määrää (SS between~8,45) mittarin kokonaisvarianssiin vastanneiden keskuudessa (SS total=966,67) (Vipunen, 2019b).

Kuvio 1. Viiden hakumotiiviväittämän jakauma (estimaatin keskivirhe 0,4–0,6 %).
 “Missä määrin seuraavat asiat olivat sinulle tärkeitä, kun hait korkeakoulutukseen?”

Motiivit eivät ole toisiaan poissulkevia vaan opiskelija on voinut ilmaista vahvaa motiivia useammalla ulottuvuudella. Osa motiiveista näyttäisi myös selvästi ilmenevän useammin samojen opiskelijoiden keskuudessa, kun taas osa on selvästi riippumattomia muista. Erityisesti muiden auttamiseen tähtäävä ja itsensä kehittämistä tavoitteleva motiivi sekä itsensä kehittämiseen ja uramateriaalisia tavoitteita omaava orientaatio opintoihin näyttävät keskinäisriippuvuutta tarkasteltaessa orientaatioiden välisiä yhteyksiä (Taulukko 1). Kuitenkaan humanin ja materialistisen motiivien välillä ei havaita kuin kohtalainen yhteys siitä huolimatta, että molemmat väittämät ovat vahvasti yhteydessä henkilökohtais-älyllisen orientaation kanssa. Useimmille kyse on siis eräänlaisesta “joko tai” asetelmasta: opintoihin hakeudutaan joko työmarkkina-aseman parantamisen tai muiden auttamisen motiivoina. Jäsentymätön orientaatio (ei tiedä, mitä opinnoilta hakee) on käänteisesti yhteydessä sekä humaani orientaatioon, henkilökohtais-älylliseen että materialistiseen orientaatioon, mutta ilmenee näiden sijaan useammin odotusperusteista orientaatiota kokevilla opiskelijoilla. Toisin sanoen vanhempien kannustuksen myötä opintoihin hakeutuvat ovat useammin epävarmoja siitä, mitä opinnoiltaan hakevat.

Taulukko 1. Viiden motiivimittarin keskinäiset korrelaatiot

	HUM	PER	EXP	CAR
Humaani (HUM)	-	-	-	-
Henkilökohtais-älyllinen (PER)	0,515	-	-	-
Odotusperusteinen (EXP)	-0,163	-0,316	-	-
Ura-materialistinen (CAR)	0,289	0,575	-0,067	-
Jäsentymätön (DEF)	-0,313	-0,503	0,276	-0,387

*Taulukon kaikki korrelaatiot merkitseviä 0,01-tasolla, koska otoskoko on niin suuri.

5.2 Eri elämäntilanteissa opiskelevien motiivit

Taulukossa 2 on esitetty kunkin motiiviprofiilin yleisyys eri elämäntilanteissa olevilla opiskelijoilla. Opiskelijoiden elämäntilanteita tarkastellaan aikaisempien opintojen, työssäkäynnin ja perheellistymisen mukaisissa luokissa samalla luokituksella kuin kansallisessa Eurostudent VII -raportissa (Saari ym., 2020). Näiden lisäksi taulukossa vertaillaan motiiveja opiskelijan vanhempien koulutuksen, iän, sukupuolen ja toisen asteen suoritettun tutkinnon mukaisissa luokissa. Tarkastelussa on toki hyvä huomioida se, että eri motiivit myös ohjaavat opiskelijoita eri aloille samalla kun eri alojen opiskelijajoukko on myös elämäntilanteiden suhteen heterogeenista (Saari & Syrjänen, 2018; Saari ym., 2020).

Yksittäisistä elämäntilanteista selvästi vahvin yksittäinen yhteys motiivien välillä havaitaan ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden ja odotusperusteisen hakumotiivin välillä. Verrattuna Suomen kansalaisiin ulkomaiset opiskelijat kokevat vanhempiensa odotukset vahvana hakumotiivina noin 1,5-kertaa yleisemmin, kun taas niiden merkitys on merkittävästi heikompa varttuneempana (perheellisenä tai toista tutkintoa suorittavat) opintoihin hakeutuneiden keskuudessa. Viimeksi mainitussa ryhmässä puolestaan korostuu itsensä kehittämisen henkilökohtais-älyllinen hakumotiivi. Myös vanhempien korkeampi koulutustausta sekä toisen asteen tutkinnon tyyppi (ammattillinen vs. ylioppilastutkinto) ovat yhteydessä odotusperusteiseen motivaatioon, kun taas nuorimpana korkeakoulutukseen tulleilla jäsentymätön profiili on muita yleisempi (joskaan ero ei ole tilastollisesti merkitsevä).

Taulukko 2. Motiiviprofilien yleisyys opiskelijoiden eritaustaisten ja eri elämäntilanteissa opiskelevien keskuudessa

Elämäntilanne	Humaani (HUM)	Henkilökohtais- älyllinen (PER)	Odotus- perus- teinen (EXP)	Ura- materia- listinen (CAR)	Jäsen- tymätön (DEF)
Ulkomaiset opiskelijat	35,7	67,0	31,4**	45,0	15,1
Perheelliset opiskelijat	45,9**	76,3**	12,6**	48,8	11,7
Suoraan toiselta asteelta	35,3*	66,3	22,5*	51,8	13,9
Toista tutkintoa opiskelevat	44,4*	75,3*	16,4	49,2	12,7
Työelämästä opintoihin	43,3**	70,0**	16,7**	48,9	14,5
Osaopiskelukykyiset	40,4	67,0	19,7	46,8	14,6
Korkeasti koulutetut vanhemmat	37,9	67,8	16,1**	48,9	15,5
Ei-korkeakoulutetut vanhemmat	40,6	67,7	20,7**	49,4	13,5
Ylioppilastutkinto	37,2	62,1*	22,6*	47,6	15,8
Ammatillinen tutkinto	39,0	69,6*	17,2*	47,8	13,1
<i>Ikäryhmä</i>					
Alle 21	32,1**	61,3**	21,3*	46,6*	17,3
22–25	39,5	63,5**	23,5*	50,9	14,5
25–29	42,4**	67,5**	21,9*	53,0**	14,7
Yli 29	42,6**	75,3**	12,7**	46,8*	11,7
Naiset	47,7**	71,3**	18,4*	49,4	12,8*
Miehet	29,9**	63,3**	20,4*	48,9	15,9*
Kaikki	39,7	67,7	19,3	49,2	14,2

Asetelmakorjattu Rao-Scott χ^2 -testi merkitsevä (* 0,05; ** 0,01-tasolla) vertailtaessa tämän ryhmän osuutta muihin opiskelijoihin.

Merkillepantavaa on myös, että terveydellisistä haasteista kärsivien (osaopiskelukykyisten) joukossa mikään motiivityyppi ei tulosten perusteella ole yhtään yleisempi tai harvinaisempi kuin muilla opiskelijoilla. Nämä opiskelijat hakevat korkeakouluopinnoistaan siten keskimäärin samoja asioita kuin muutkin. Sen sijaan miesten ja naisten välillä ilmenee varsin suuri ero humanin profiilin yleisyydessä naisten pitäessä muiden auttamista sekä

itsensä kehittämistä merkittävästi miehiä useammin korkeakoulutukseen hakeutumisen motiivina. Jäsentymätön motiivi oli hieman yleisempää miesten kuin naisten keskuudessa.

5.3 Alakohtaiset erot

Korkeakoulutukseen hakeutumisen motiivit vaihtelevat opiskelijaryhmien välillä, mutta vain osa hakumotiiveista näyttäisi suoraan selittävän valittua koulutusala tai valintaa yliopiston ja ammattikorkeakoulun välillä.

Ylivoimaisesti suurin yhteys valitun koulutusalan ja hakuorientaation välillä havaitaan humanin motivaation kohdalla (Cramérin V: yo ~0,247 ja amk~0,363) (Taulukko 3). Toisin sanoen humaani hakuorientaatio näyttäisi selittävän erittäin voimakkaasti koulutusalan valintaa AMK-sektorin sisällä, ja vain hieman heikommin yliopistosektorin sisällä, mutta ei juuri lainkaan valintaa yliopisto- ja amk-tutkintojen välillä. Toiseksi eniten alakohtaista vaihtelua ilmenee henkilökohtais-älyllisen orientaation kohdalla yliopisto- sekä ura-materiaalisen motiivin kohdalla sektorista riippumatta. Myös odotusperusteisen orientaation yleisyys vaihtelee merkittävästi, mutta vain kahden koulutusalan kohdalla: Vanhempien odotukset ovat merkittävästi suuremmissa roolissa kauppa- ja oikeustieteiden, sekä selvästi vähemmän merkityksellisempiä luonnontieteiden opiskelijoilla kuin muilla aloilla. Taulukossa 4 puolestaan on esitetty kunkin orientaation suhteen vahvan motiiviprofiilin omaavien osuudet kaikista alan opiskelijoista kummallakin korkeakoulusektorilla⁴.

Taulukko 3. Koulutusalan ja motiiviprofiilin välinen yhteisvaihtelu AMK- ja YO-sektoreilla

Koulutus- alojen välillä	Humaani (HUM)	Henkilö- kohtais- älyllinen (PER)	Odotus- perus- teinen (EXP)	Ura- materia- listinen (CAR)	Jäsen- tymätön (DEF)
AMK	0,363	0,116	0,099	0,118	0,062
YO	0,247	0,088	0,067	0,105	0,076
Sektorien välillä	0,054	0,055	0,019	0,013	0,018

*Cramérin V motiivityypin ja koulutusalan välillä AMK- ja YO-sektoreilla

4 Koulutusalan ja motiiviesivaation välisen yhteyden suuruutta (kuinka paljon kunkin motivaativuokityypin yleisyys vaihtelee eri alojen opiskelijoilla) voidaan havainnollistaa esimerkiksi ristiintaulukoinnin Chi²-testiin perustuvalla nk. Cramérin V (CV) -tunnusluvulla. CV lähestyy arvoa 1 silloin, kun kahden luokittelumuuttujan vaihtelu on yhteistä (esimerkiksi, että kaikki miehet opiskelisivat tekniikkaa ja kaikki naiset sosiaaliaa). Mitä suurempi CV, sitä enemmän vaihtelua motivaatiossa esiintyy koulutusalojen välillä. Motivaation ja koulutusalan välisen yhteisvaihtelun suuruus on esitetty taulukossa 3 korkeakoulusektoreittain, kun taas niiden alakohtainen yleisyys on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Hakuprofiilien yleisyys eri koulutusalojen opiskelijoiden keskuudessa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa

Korkeakoulusektori ja koulutusala	Humaani (HUM)	Henkilö-kohtais-älyllinen (PER)	Odotus-perusteinen (EXP)	Ura-materia-listinen (CAR)	Jäsen-tymätön (DEF)
Yliopisto					
Kasvatusalat	62,5**	66,5	16,3	44,4	16,0
Humanistiset ja taide	34,3*	73,0**	18,0	42,0**	14,9
Yhteiskuntatiede	50,2**	71,4	19,7	49,2	13,4
Kauppa- hallinto ja oikeus	31,7*	66,4	27,0**	54,7*	16,6
Luonnontieteet	39,2	69,3	13,0**	39,1**	11,4
Tietotekniikka	29,6**	70,5	18,2	53,1	11,6
Tekniikan alat	34,4*	64,0	17,9	52,9	13,9
Maa- ja metsätalous	45,7*	74,8*	18,5	53,6	11,9
Terveys- ja hyvinvointialat	65,0**	77,8**	16,9	57,2**	9,5**
Palvelualat	71,2**	79,3*	19,2	54,2	11,8
YO kaikki	41,8**	69,7**	18,9	49,0	13,8
AMK					
Kasvatusalat	48,7	80,8**	7,5**	34,3**	11,7
Humanistiset ja taide	28,0**	71,3	18,2	41,0*	13,0
Yhteiskuntatiede	56,3	79,1	12,4	46,2	7,1
Kauppa ja hallinto	24,5**	66,3	23,7	55,8**	18,4*
Luonnontieteet	48,6	82,2*	13,6	46,9	5,0*
Tietotekniikka	21,4**	63,8	23,5	50,1	11,9
Tekniikan alat	24,1**	55,3**	20,6	48,6	17,4
Maa- ja metsätalous	33,8	68,8	18,1	38,0**	11,9
Terveys- ja hyvinvointialat	62,8**	68,0	18,4	43,5*	13,5
Palvelualat	27,6**	64,5	19,2	46,0	11,4
AMK kaikki	36,5**	64,5**	20,4	47,8	15,0

Asetelmakorjattu Rao-Scott Chi²-testi merkitsevä (0,05; ** 0,01-tasolla) vertailtaessa alan opiskelijoiden osuutta muihin opiskelijoihin.

6 Mikä selittää valmennuskurssien kysyntää?

Tässä luvussa siirrymme tarkastelemaan valmennuskursseja yhtenä eriarvoisuuden rakentumisen mekanismina. Keskitymme tarkastelemaan niiden yleisyyttä eri korkeakoulusektoreilla ja erilaisista taustoista tulevien opiskelijoiden keskuudessa. Tutkimme lisäksi selittävätkö hakijamäärät valmennuskurssien suosiota eri aloilla. Lopuksi tarkastelemme onko valmennuskurssittautuminen yhteydessä korkeakoulutuksen hakeutumisen motiiveihin.

6.1 Valmennuskurssittautumisen yleisyys eri koulutusaloilla

Valmennuskurssin kautta opintoihin hakeutuminen on yleistynyt erityisesti yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa (Taulukko 5). Vuoden 2014 Opiskelijatutkimuksessa yliopisto-opiskelijoista 22 % oli osallistunut valmennuskurssille, kun vastaava luku vuonna 2020 oli 31 %. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa vastaavaa kasvua ei ole tarkastelujaksolla tapahtunut.

Taulukko 5. Valmennuskurssille osallistuneiden opiskelijoiden osuudet yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2014–2019

	Yliopisto-opiskelijat	AMK-opiskelijat
Opiskelijatutkimus 2014	22	9
Opiskelijatutkimus 2017	25	12
Opiskelijatutkimus 2019	31	12

Lähteet: Potila ym., 2014; Potila ym., 2017; Saari ym., 2020⁵

Vaikka ammattikorkeakoulututkintoihin valmentavia kursseja on olemassa, on syytä pitää mielessä, ettei kyselytutkimuksella haarukoitu valmennuskurssi välttämättä liity siihen

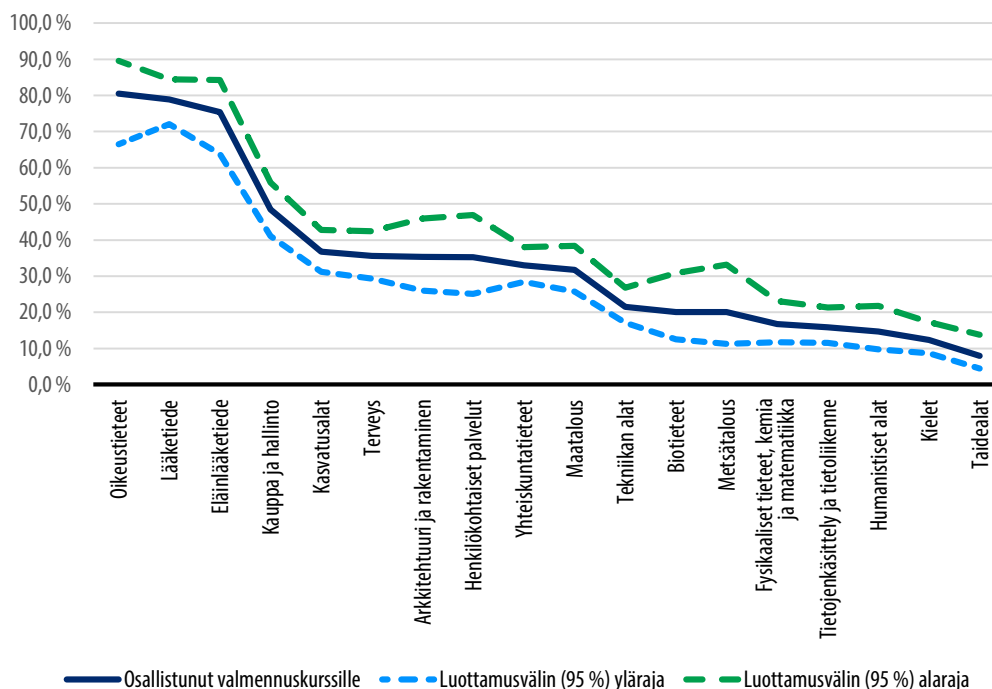
⁵ Valmennuskurssien yleisyyttä koskevien tulosten vertailukelpoisuutta sekä uuden lomakemuotoilun kriteerivaliditeetti osoitettiin osana vuoden 2018 kansallista Eurostudent -raporttia (Opiskelijatutkimus 2019) (Saari ym., 2020, 26-27).

koulutusohjelmaan, jossa opiskelija tällä hetkellä opiskelee. Esimerkiksi koulutusala vaihtaneen maisterivaiheen opiskelijoiden kurssi voi liittyä toisen alan kandidaatin tutkinto-opintoihin, tai kurssi on voinut liittyä johonkin muuhun haettuun koulutusalaan, jolloin nykyinen koulutusohjelma ei ole ollut opiskelijan ensisijainen hakutoive. Erityisesti ammattikorkeakouluopiskelijoiden käymistä valmennuskursseista vajaa puolet on Eurostudentin mukaan liittynyt jonkin muun koulutusohjelman hakuun. Kaikista ammattikorkeakoulun opiskelijoista 6,6 prosenttia ja yliopisto-opiskelijoista 8,0 prosenttia ilmoitti käyneensä valmennuskurssin liittyen jonkin toisen koulutusohjelman hakuun.

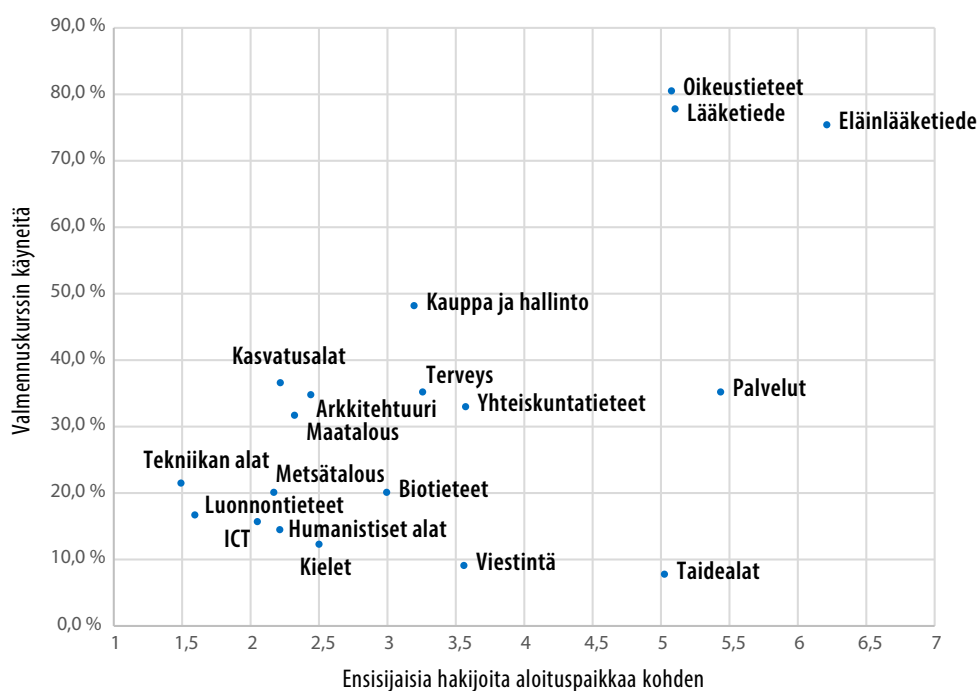
Valmennuskurssien yleisyys vaihtelee suuresti koulutusaloittain (Kuvio 2). Kurssin käyneitä opiskelijoita on erityisen paljon oikeustieteen ja lääketieteiden sekä eläinlääketieteen sisänpäässeiden opiskelijoiden keskuudessa. Kauppa- ja hallintotieteiden opiskelijoista kurssin on käynyt noin puolet, kun taas noin kolmasosa kasvatusalojen, arkkitehtuurin, henkilökohtaisten palvelujen (sisältää liikuntatieteet sekä matkailututkimuksen) ja yhteiskuntatieteiden opiskelijoista on käynyt kurssin.

Kuvio 2. Valmennuskurssille osallistuneiden osuus kaikista opiskelijoista, yliopistojen tarkempi koulutusala.

Kuviossa 3 on tarkasteltu ensisijaisten hakijoiden määrää suhteessa aloituspaikkojen määrään. Tulokset ovat melko suoraviivaisia: valmennuskurssien käyminen on yhteydessä koulutusalan suosioon. Kuviossa erottuvat erityisesti oikeustieteen, lääketieteen ja eläinlääketieteen alat, joissa valmennuskurssin käyneitä on yli 70 % hyväksytyistä hakijoista. Poikkeavina aloina muuten varsin suoraviivaiseen trendiin ovat viestinnän ja informaatiotieteiden (puhetiede, viestintä) sekä erityisesti taidealojen koulutukset, joissa valmennuskurssimarkkinaa ei juuri ole olemassa. Koulutusaloittaiset hakijamäärät kuvaavat vuosina 2017–19 kaikkien yliopistojen koulutusalojen suosiota (Vipunen, 2019a).

Kuvio 3. Valmennuskurssin käyneitä (estimaatti) suhteessa vuosina 2017–2019 hakijamääriin (ensisijaista hyväksytyä hakijaa kohti)

Valmennuskurssien kautta opiskelemaan tulleiden taustoja on järkevä verrata ei-kurssitautuneisiin niillä, joilla valmennuskurssin käyminen on riittävän yleistä. Muuten kurssin käyneiden ja kurssin käymättömien opiskelijoiden vertailua sotkisi se, että nämä ovat epätasaisesti jakautuneet eri koulutusaloille. Tästä syystä erottelemme taulukossa 6 opiskelijoiden vanhempien koulutus- ja tulotasoja koskevista indikaattoreista tarkasteltavien opiskelijoiden joukon nk. hakupainealojen (lääketiede, oikeustiede sekä kauppatieteet) sekä muiden alojen suhteen.

Vanhempien tulotasoa mitataan Eurostudentissa opiskelijan omaan arvioon perustuvalla mittarilla ”Kuinka hyvin toimeentulevia vanhempasi mielestäsi taloudellisesti ovat verrattuna muihin perheisiin?”, johon vastaajia pyydetään ottamaan kantaa viisiportaisella asteikolla, josta tarkasteluun rajataan erittäin tai hyvin toimeentulevien osuus. Opiskelijoiden omaa toimeentuloa taas mitataan kysymyksellä ”Kuinka paljon sinulla on taloudellisia vaikeuksia tällä hetkellä?”, jonka jakaumasta taulukossa on mukana ”paljon” tai ”melko paljon” vaikeuksia kokeneiden osuus. Koska opintojen aloitusikä on yhteydessä sekä vanhempien taustaan (varttuneempien opiskelijoiden vanhempien ikäluokasta korkeakoulututkinnon suorittaneita on alle 40 prosenttia, kun taas nuorempien vanhemmista noin 45 prosentilla on korkea-asteen tutkinto (SVT, 2021), että valmennuskurssin käymiseen, rajaamme vertailevan tarkastelun vain alle 25-vuotiaana opintonsa aloittaneisiin yliopisot-opiskelijoihin. Yhteensä hakupainealoilla valmennuskurssin käyneitä on 61 prosenttia ja muilla aloilla 25 prosenttia. Muiden alojen valmennuskurssin käyneistä 9 prosenttia ilmoitti kurssin liittyneen johonkin muuhun kuin nykyiseen koulutusalaan.

Taulukko 6. Valmennuskurssin käyneiden ja ei-käyneiden alle 26-vuotiaana opintonsa aloittaneiden taustat

	Hakupainealat		Muut alat	
	Valmennuskurssi		Valmennuskurssi	
	Kyllä	En	Kyllä	En
Korkeakoulutetut vanhemmat	85,6%**	79,4 %	83,7 %	72,9 %
Vanhemmat erittäin hyvin tai hyvin toimeentulevia	45,6 %	42,5 %	47,5%**	35,8 %
Opiskelija itse kokee paljon tai melko paljon taloudellisia vaikeuksia	16,1 %	15,0 %	22,3 %	21,0 %
Alle vuoden kuluessa toiselta asteelta opintoja jatkaneita	80,9%**	51,3 %	78,0%**	64,3 %
Naisia	54,1 %	48,3 %	57,5 %	52,2 %
Miehiä	45,6 %	51,7 %	42,2 %	46,9 %

Rao-Scott -korjattu Chi²-testi merkitsevä *0,05; ** 0,01-tasolla.

Suhteessa aikaisempaan tutkimustietoon (Kosunen ym. 2019) havaitsemme odotetusti valmennuskurssin käyneiden tulevan korkeammista perhetaustoista sekä hakupaine- että muilla yliopistojen koulutusaloilla kuin ilman valmennuskurssia opiskelemaan tulleet. Taloudellisen toimeentulon ja vanhempien koulutustason osalta ei-hakupainealojen valmennuskurssin käyneet näyttäisivät muistuttavan taustaltaan enemmän hakupainealojen

opiskelijoita. Hakupainealojen sekä muiden alojen valmennuskurssin käyneet opiskelijat arvioivat vanhempiensa toimeentulon merkittävästi paremmaksi kuin muut, joskaan merkittäviä eroja opiskelijan tämänhetkisen toimeentulon suhteen ei havaita.

Lisäksi tulosten perusteella hakupainealoilla kurssin käyneet ilmoittavat jatkaneensa opintoja pääsääntöisesti heti tai alle vuoden kuluessa toisen asteen tutkinnon suorittamista. Tähän vaikuttaa toki joissain määrin miesten ase-/siviilipalvelus ja että valmennuskurssin käyneistä suurempi osa on naisia. Tämä ero on hakupainealoilla niin suuri, ettei tämä yksinään riitä selittämään eroa. Valmennuskurssin käyneet eroavat muista korkeakoulutukseen hakeneista tulosten mukaan myös siinä, että nämä ovat muita useammin jatkamassa opintojaan suoraan toiselta asteelta (ei-kurssittautuneissa on siten enemmän työelämästä tulleita sekä toista tutkintoa suorittavia) ja he ovat muita useammin korkeasti koulutetuista perheistä. Toisaalta vaikka päätös hakea opiskelemaan yksityisiä valmennuskursseja apuna hyödyntäen, riippuu haetun koulutusalan kilpailullisuudesta, on opiskelijoissa myös niitä, joiden valmennuskurssi ei liity nykyiseen vaan johonkin toiseen koulutusalaan, jonne haku on kenties epäonnistunut.

6.2 Hakumotiivit ja valmennuskurssittautuminen

Hakumotiivit ja valmennuskurssin käyminen ovat vahvasti yhteydessä valittuun koulutusalaan, jolloin yksiulotteinen tarkastelu valmennuskurssin käyneiden hakumotiiveista heijastelee mitä todennäköisimmin niiden alojen opiskelijoita, joissa valmennuskurssin käyneitä on eniten. Tämä sama asia näkyi aiemmin kuviossa 4, jossa verrataan hakupainealojen opiskelijoita muihin. Näiden koulutusalojen opiskelijoilla korostuvat materialistinen ja odotusperusteinen orientaatio, joista kumpikin on merkittävästi yleisempi verrattuna muihin aloihin.

Hakupainealojen muita tutkintoja paremmat työmarkkinaodotukset puolestaan voivat selittää, miksi lähes yhtä kilpailuilla mutta heikommin työllistävillä taidealoilla vastaavaa valmennuskurssimarkkinaa ei ole. Taulukossa 7 on estimoitu nk. naiivi regressiomalli⁶, joka ennustaa valmennuskurssin käymistä tutkinnon koetun työmarkkina-arvon, sisäänpääsyn vaikeuden ja vanhempien koulutustason funktiona. Mallissa mukana ovat vain Eurostudentissa edustetut, eli sisäänpäässeet opiskelijat rajattuna yliopistosektorille. Hakijoiden ja sisäänpäässeiden suhdeluvulle on tehty kaksikantainen logaritmuunnos, jolloin yhden yksikön kasvu mittarissa indikoi hakijamäärän tuplaantumista aloituspaikkaa kohti. Mallissa yhdysvaikutus on kiinnostavin, sillä se testaa juuri edellä kuvattua ehdollisuutta: valmennuskurssin kautta opintoihin

6 Naiivi viittaa tässä siihen, että mallissa ummistetaan tietoisesti silmät selittävien ja selittävien tekijöiden mahdolliselle kaksisuuntaiselle kausaatiolle, tutkittavien valikoitumiselle, ja siitä seuraavalle endogeenisyydelle. Mallin parametristimaattien tulkinta on siten syytä rajata yhteyksien havaitsemiseksi ilman kausaalitulkintoja.

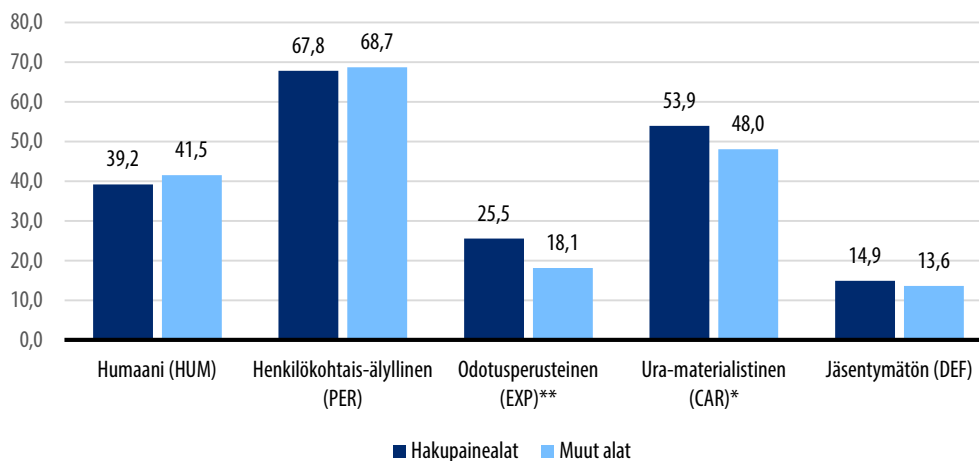
tuleminen liittyy hakijamääriin vain niillä aloilla, joilla tutkinnon koettu työmarkkina-arvo on suuri. Malli indikoi myös vanhempien taustan yhteyttä kurssin käymiseen ja huomioi myös sen, että varttuneemmat opiskelijat käyttävät kursseja vähemmän. Koulutukseen hakevat voivat hyvinkin kokea panostuksen valmennuskurssiin maksavan itsensä helposti takaisin, jos asiaa ajattelee palkkakehityksen kannalta niin, että pieni marginaalilyhyty sisäänpääsyssä kertautuu nopeasti. Tätä käsitystä myös valmennuskurssimarkkinoiden toimijat hyödyntävät omassa markkinoinnissaan kurssien hyödyistä.

Taulukko 7. Valmennuskurssin käymisen yhteys tutkinnon koetun työmarkkina-arvon ja koulutusalan hakijasuhteeseen, asetelmaperusteinen logit -malli (yliopisto-opiskelijat).

	B	Keskivirhe	Odds ratio
Vakio	-0,544	(0,577)	0,580
Koulutusalan hakijoiden suhde aloituspaikkoihin (logaritimuunnos)	-0,354	(0,352)	0,702
Tutkinnon koettu työmarkkina-arvo 1–5	-0,278*	(0,139)	0,752
Ikä opintojen alussa	-0,021**	(0,010)	0,979
Vanhemmillä korkeakoulututkinto	0,561**	(0,125)	1,754
Interaktio:			
Hakijasuhde*Työmarkkina-arvo	0,336**	(0,089)	1,399
Nagelkerke R ²	0,109		

*Asetelmaperusteinen logistinen regressio

Hakupainealojen opiskelijoiden motiivit hakeutua korkeakoulutukseen voivat perustellusti linkittyä tutkinnon koettuun korkeaan työmarkkinarelevanssiin, mikä näkyikin tarkasteltaessa kunkin motivaatiotyypin yleisyyttä verrattuna muihin yliopistojen koulutusaloihin (kuvio 4). Oikeus- lääke- ja kauppatieteiden opiskelijoilla ura-materialistinen orientaatio on selvästi muita yleisempi. Lisäksi alojen elitistisyyteen näyttäisi myös linkittyvän vahvasti muita aloja korkeampi odotusperusteinen orientaatio, sillä hakupainealojen opiskelijat ilmoittavat muita yleisemmin opiskelevansa korkeakoulussa täyttäväkseen vanhempiensa odotukset. Erot miesten ja naisten valmennuskurssittautumisen yleisyydessä heijastavat ensisijaisesti valitun koulutusalan mies-/naisvaltaisuutta, joskin eroja miesten ja naisten valmennuskurssien käymisen yleisyydessä on havaittu yksittäistä aloista esimerkiksi kauppatieteiden alalla (Asplund & Vanhanen, 2018, 105). Oikeus- ja lääketieteet ovat vahvasti naisvaltaisia ja myös aloituspaikkojen määrään nähden kilpaillumpia kuin miesvaltaiset kauppatieteet.

Kuvio 4. Vahvojen hakumotiivien yleisyys hakupaine- ja muilla aloilla.

Rao-Scott -korjatun Chi²-testin tilastollisesti merkitsevä ero * 0,05- ja ** 0,01-tasolla.

Kurssin käyneiden motiiveja ei voi suoraan verrata ilman kurssia sisäänpäässeisiin, sillä valmennuskurssin avulla opintoihin hakeutuminen on yhteydessä paitsi valittuun koulutusalaan, myös opiskelijan elämäntilanteeseen ja perhetaustaan. Tästä syystä valmennuskurssin käymiseen yhteydessä olevat tekijät täytyy pystyä huomioimaan, mikäli haluamme sanoa jotain valmennuskurssin kautta koulutukseen hakeneiden motiivien erilaisuudesta alasta riippumatta. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi vakioimalla mahdollisimman monta sellaista tekijää, joiden tiedetään olevan yhteydessä motiiveihin ja kurssille osallistumiseen.

Taulukossa 8 on esitetty Eurostudent VII -aineistosta estimaatit kunkin motiivityypin vallitsevuudesta valmennuskurssin käyneiden ja ei-käyneiden keskuudessa. Tulokset esitetään sekä suorina jakaumina että koulutusala, opintojen aloitusiän ja sukupuolierot vakioiden. Sekoittavien tekijöiden vaikutus huomioidaan tutkimusaineiston otanta-asetelman huomioivalla tilastollisella mallilla ⁷, jonka avulla lasketaan valmennuskurssille osallistuneiden hakumotiivien marginaaliosuudet kullekin motivaatiolle. Marginaaliosuuksia voi tulkita siten, että ne kuvaavat hypoteettista tilannetta, jossa valmennuskurssin käyneiden perusjoukko on tasapainotettu kurssin käymisen yleisyyteen linkittyvien sekoittavien tekijöiden suhteen, kun todellisuudessa kurssin käyneet ovat jakautuneet eri koulutusaloille epätaisisesti ja tulevat erilaisista taustoista (ikä, sukupuoli ja perhetausta).

⁷ SPSS:n Complex Samples General Linear Model.

Taulukko 8. Vahvan motiiviprofiilin yleisyys valmennuskurssin käyneiden vs. ei-käyneiden keskuudessa, vain yliopisto-opiskelijat. (estimaatin keskivirhe)

	Ei vakioitu		Mallivakioitu (marginaalikefektit)	
	Valmennus- kurssi	Ei valmennus- kurssi	Valmennus- kurssi	Ei valmennus- kurssi
Humaani**	43,8** (1,7)	37,7 (0,9)	51,1* (2,9)	43,3 (2,6)
Henkilökohtais- älyllinen*	69,9* (1,6)	66,2 (0,9)	71,9* (2,3)	67,8 (2,0)
Odotusperusteinen	22,5 (1,5)	18,9 (0,7)	17,3 (2,3)	16,7 (2,1)
Materialistinen	53,9* (1,7)	47,0 (0,9)	48,1 ** (3,2)	44,1 (3,0)
Jäsentymätön	16,8** (1,5)	13,8 (0,6)	17,3 (2,8)	16,3 (2,5)

Tilastollisesti merkitsevä ero (vakioimaton sarake, Rao-Scott -korjattu χ^2 / vakioidut sarakkeet Waldin korjattu F-testi)
* p < 0,05; **p < 0,01-tasolla

Koulutusalan ja sukupuolen sotkeva vaikutus huomioidaan taulukon 8 oikeanpuolimmaisissa sarakkeissa, joissa sotkevat kolmannet tekijät on huomioitu. Havaituista eroista erityisesti humaaniin ja itsensä kehittämiseen paikantuvat erot näyttäisivät hieman kasvavan, kun taas kurssin käymiseen liittyvä alavalinnan jäsentymättömyyden havaittu ero katoaa, kun koulutusala vakioidaan. Tämä on helposti ymmärrettävissä, sillä valmennuskurssin käymisen yhteys koulutusalaan ilmentää myös halutuimpien koulutusalojen opiskelun "varmuutta", joka ei näyttäisi siten olevan yhteydessä valmennuskurssin käymiseen. Sen sijaan valmennuskurssin käyminen on selvästi yhteydessä humanimpaan tai ura-materialistiseen koulutusvalintaan alasta riippumatta.

Tuloksemme antavat näyttöä sille, että valmennuskurssin kautta opintoihin tulleiden motiivit korkeakouluopintoihin eroavat muista opiskelijoista. Valmennuskurssin käyneillä opiskelijoilla näyttäisi kaiken kaikkiaan olevan muita merkittävästi selkeämpi kuva siitä, mitä korkeakouluopinnoilta haetaan⁸. Valmennuskurssimarkkina näyttää opiskelijoiden sosioekonomisen taustan ohella edesauttavan sellaisia opiskelijoita korkea-asteen opintoihin, joilla on vahvasti jäsentynyt käsitys siitä, mitä opiskeltavalta tutkinnolta tavoittelevat.

8 Neljästä motiivifaktorista muodostettiin yliopisto-opiskelijoille kokeellinen opiskelijan kokonaismotiivi kuvaava summamuuttuja (Cronbachin alfa~0,76) siten, että kolmen positiivisen faktorin (HUM, PER & CAR) summasta vähennettiin jäsentymättömän orientaation (DEF) pisteluku, joka skaalattiin samalle vaihteluvälille kuin alkuperäinen mittari (1-7). Tämä motiivin summapisteluku oli keskimäärin korkeampi valmennuskurssin käyneillä (Waldin korjattu F-testi~4,6; p<0,05), vaikka koulutusala, sukupuoli ja vanhempien koulustausta vakioidaan.

7 Johtopäätökset ja yhteenveto

Valmennuskurssien merkitys kasvoi opiskelijavalintauudistusta edeltävinä vuosina ja sen aikana siihen pisteeseen, että vuoden 2019 Eurostudentin perusteella lähes joka neljäs yliopisto-opiskelija ilmoitti niitä käyneensä. Valmennuskurssimarkkina ei rajoitu pelkästään valintakoevalmennukseen, vaan myös ylioppilaskokeita varten on tarjolla erilaisia kursseja. On odotettavissa, että todistusvalinnan merkityksen kasvaessa kurssien pääpainopiste siirtyy abivalmennuksen suuntaan sen sijaan, että se katoaisi kokonaan, sillä ylioppilastutkinnosta saadut korkeat arvosanat ovat todistusvalinnassa merkittävä etu. Näiden odotettavissa olevien muutosten vaikutusten ennakoimista tukee opiskelemaan pyrkivien omia motiiveja ja opiskelulle asetettuja odotuksia kuvaava tietopohja, jota olemme tuoreen Eurostudent -aineiston pohjalta pystyneet rikastamaan. Ei ole yhdentekevää, miten erilaiset hakumotiivit omaavan hakukelpoisen ikäluokan käyttäytyminen opiskelijavalinnoissa muuttuu, kun opiskelijavalintojen keskeisiä kriteerejä muutetaan uudistuksissa. Erityisesti valmennuskurssimarkkinaan liittyy koulutuksellisen tasa-arvon kannalta merkittäviä vaikeasti ennakoitavia sivuvaikutuksia, joita uudistuksilla ei välttämättä pystytä huomioimaan riittävästi.

Tässä artikkelissa esitetyt tulokset valmennuskurssien yleisyydessä eri koulutusalojen opiskelijoiden keskuudessa ovat linjassa aikaisempien tutkimustulosten kanssa, joskin uudistettu Eurostudent-tutkimuksen otanta mahdollisti myös aikaisempaa tarkempien alakohtaisten erojen tutkimisen. On havaittavissa, että hakijoiden erilaiset taustat näkyvät erityisesti hakupainealojen koulutusvalinnoissa, minkä lisäksi valmennuskurssien vaikutus näkyy myös muiden alojen opiskelijoiden taustoissa.

Opiskelijoiden perhetaustan ohella myös eri elämäntilanteissa opiskelevien motiivit hakeutua korkeakouluopintoihin vaihtelevat. Keskeiset erot näyttäisivät ilmenevän ennen kaikkea sen suhteen, näyttäytykö muiden auttamisen halu merkittävänä korkeakouluopintoihin hakeutumisen motiivina. Humaani orientaatio tai sen puute näyttäisi olevan vahvimmin yhteydessä alavalintaan sekä opintojen aloitusikäen. Humaani orientaatio on vahvasti sukupuolittunut, mutta myös ikäsidonainen, sillä opintoihin varttuneempana tulleiden alavalinnat painottuvat muita useammin sosiaali-, terveys- ja kasvatusaloille. Odotusperusteinen opiskelumotiivi näyttäisi olevan vahvana vaikuttimena ennen kaikkea kansainvälisille tutkinto-opiskelijoille, mutta on myös sidoksissa perhetaustaan sekä yleisempää suoraan toiselta asteelta korkeakouluun tulleilla.

Tutkimusasetelmassamme on myös ilmeisiä rajoituksia koskien kyselyaineiston valikoituneisuutta, sillä se kuvaa hakumotiivien yleisyyttä vain opiskelemaan päässeiden keskuudessa. Toiseksi jouduimme soveltamaan merkittävästi lyhennettyä hakuorientaatioiden SMAU-mittaria, jolloin mittarin alkuperäiset psykometriset ominaisuudet ovat saattaneet kärsiä. Toisaalta moniin muihin tutkimuksiin nähden Eurostudentin otos on erittäin korkeatasoinen, ja sen edustavuus kohdeperusjoukkoon kyetään osoittamaan ulkoisella validoinnilla (Saari ym. 2020). Vaikka tutkimusasetelma ei toisaalta pysty ottamaan kantaa siihen, missä määrin valmennuskurssi todellisuudessa lisää hakijoiden mahdollisuuksia päästä opiskelemaan haluamaansa alaa, pystyimme osoittamaan, että sisäänpäässeistä opiskelijoista valmennuskurssin käyneiden motiivit eroavat selvästi muista. Tulostemme perusteella valmennuskurssin kautta opiskelemaan tulleet ovat siinä mielessä erityinen joukko, että heille on muita selvempää, mitä ovat korkeakoulusta hakemassa. Erityisesti heidän joukossaan näyttävät korostuvan humaani- ja urakeskeinen orientaatio korkeakoulutukseen. Valmennuskurssit ovat yleisempiä aloilla, joilla hakijamäärät ovat aloituspaikkoihin nähden suuria ja joilla on hyvät työmarkkinanäkymät.

Valmennuskurssin käyneet kokivat hakumotiivinsa muita useammin tutkinnon tuoman työmarkkina-aseman kautta. Tämä havainto pitää paikkansa myös muilla kuin hakupainealoilla. Motiivien ja alavalinnan paradoksi on kuitenkin siinä, että vaikka tulosten perusteella varttuneemmat hakijat hakeutuvat opiskelemaan toisten auttamiseksi, ja valmennuskurssin kautta terveysaloille hakevat kokevat motiivinsa humanimpina kuin muut, ei kyseinen yhteys kuitenkaan näyttäisi selittävän vanhempana opintojaan aloittavien hakeutumista valmennuskurssin kautta lääketieteeseen, vaan ensisijaisesti sosiaali- ja terveysalojen AMK-ohjelmiin. Mahdollinen selitys paikantuu yhtäältä hakupainealojen sisäänpääsyn kilpailullisuuteen liittyviin riskeihin ja toisaalta tutkinto-ohjelmien pituuteen. Pitkän työuran tehneelle alanvaihtajalle riski jäädä ilman opiskelupaikkaa tai yli viiden vuoden opiskelu ei ole yhtä lailla mahdollista kuin nuorelle vastavalmistuneelle ylioppilaalle. Tästä syystä varttuneempien hakijoiden koulutustoiheet eivät välttämättä kanavoidu lääketieteisiin valmennuskurssin kautta, vaikka hakumotiivit olisivat samat.

Tulostemme perusteella olisi erittäin tärkeää seurata opiskelijavalintauudistuksen ja siihen mukautuvan valmennuskurssimarkkinan vaikutuksia korkeakouluopiskelijoiden hakumotiiveihin noin 4–6 vuoden seurantajaksolla. Tällöin uudistuksen vaikutukset näkyisivät jo selvästi tämänhetkisten koulutusvalintoja tekevien ja siten tulevien opiskelijoiden koulutuspoluissa. Valmennuskursseja tutkittaessa on tärkeää huomata kurseille osallistumisen kiinnittyminen hakijan elämäntilanteeseen ja tieteenalaan. Tulostemme mukaan valmennuskurssien käyminen ei juuri kosketa varttuneempana opintoihin hakevia paitsi siinä määrin, kuin nämä kilpailevat nuorempien hakijoiden kanssa samoista opiskelupaikoista. Tutkimuksessa havaitut opintoalaan ja opiskelijoiden taustoihin liittyvät erot valmennuskurssien käymisessä voidaan nähdä haasteina koulutuksellisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden näkökulmista.

LÄHTEET

- Ahola, S., Asplund, R. & Vanhala, P. (2017). Pääseekö yliopistoon, jos käy valmennuskurssin? Tiedepolitiikka 2, 58-61.
- Asplund, R. & Vanhala, P. (2018). Valmennuskurssit ja opiskelupaikan saanti. Julkaisussa Ahola, S.; Asplund, R. & Vanhala, P. 2018. Opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen nopeuttaminen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 25/2015.
- Browman, A. S., Destin, M., Carswell, K. L., & Svoboda, R. C. (2017). Perceptions of socioeconomic mobility influence academic persistence among low socioeconomic status students. *Journal of Experimental Social Psychology*, 72, 45-52. DOI: 10.1016/j.jesp.2017.03.006
- Côté, J. E. & Levine, C. (1997). Student motivations, learning environments, and human capital acquisition: Toward an integrated paradigm of student development. *Journal of College Student Development*, 38(3), 229-242.
- Côté, J. E. & Levine, C. (2000). Attitude versus aptitude: Is intelligence or motivation more important for positive higher-educational outcomes? *Journal of Adolescent Research*, 15, 58-80. DOI: 10.1177/0743558400151004
- Hallitusohjelma Marin. (2019). "Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 2019. Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden strateginen kokonaisuus 10.12.2019. Valtioneuvoston kanslia Saatavilla <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma>
- Haltia, N., Isopahkala-Bouret, U., & Jauhiainen, A. (2019). Korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus ja aikuisopiskelijan opiskelumahdollisuudet. *Aikuiskasvatus*, 39(4), 276-289. DOI: 10.33336/aik.88081
- Härkönen, J., & Sirniö, O. (2020). Educational transitions and educational inequality: A multiple pathways sequential logit model analysis of Finnish birth cohorts 1960-1985. *European Sociological Review*, 36(5), 700-719. DOI: 10.1093/esr/jcaa019
- Jokila, S., Haltia, N. & Kosunen, S. (2019). Valmennuskurssit ja korkeakoulumarkkinoiden maantiede. *Tiedepolitiikka*, 44(3), 18-28.
- Jokila, S., Haltia, N. & Kosunen, S. (2020). Market Making of Private Tutoring in Finland: Commercialisation of Exam Preparation in Admission to Higher Education. ECNU Review of Education.
- Korhonen, V. & Rautopuro, J. (2012). Hitaasti mutta epävarmasti – onko opintoihin hakeutumisen lähtökohdilla yhteyttä opintojen käynnistymisongelmiin? Teoksessa V. Korhonen & M. Mäkinen. *Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöillä*. Campus Conexus -projektin julkaisu A:1.
- Kosunen, S., Haltia, N. & Jokila, S. (2015). Valmennuskurssit ja mahdollisuuksien tasa-arvo yliopistokoulutukseen hakeutumisessa. *Kasvatus* 46 (4), 334-348.
- Kosunen, S., Haltia, N., Saari, J., Jokila, S., & Halmkrona, E. (2020). Private Supplementary Tutoring and Socio-economic Differences in Access to Higher Education. *Higher Education Policy*, 1-20. <https://rdcu.be/b02J5> DOI: 10.1057/s41307-020-00177-y
- Nori, H. (2012). Koulutuksellisen tasa-arvon toteutuminen yliopistojen porteilla: hakijoiden taustat ja niiden yhteys opiskelemaan pääsyyn. *Tiedepolitiikka* 1, 7-18.
- Nurmi, J.-E. (2004). Socialization and self-development. Channeling, selection, adjustment and reflection. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology*. John Wiley & Sons.
- OKM. (2016). Valmiina valintoihin. Ylioppilastutkinnon parempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:37.
- Phinney, J. S., Dennis, J., & Osorio, S. (2006). Reasons to attend college among ethnically diverse college students. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 12(2), 347. DOI: 10.1037/1099-9809.12.2.347
- Potila, A. K., Virtanen, V. & Nyberg, R. (2014). Opiskelijatutkimus 2014. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2014:10. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-285-2>
- Potila, A. K., Moisio, J., Ahti-Miettinen, O., Pyy-Martikainen, M., & Virtanen, V. (2017). Opiskelijatutkimus 2017: Eurostudent VI-tutkimuksen keskeiset tulokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2017:37. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-500-6>
- Reay, D. (2005). Beyond Consciousness? The Psychic Landscape of Social Class. *Sociology*, 39(5), 911-928. DOI: 10.1177/0038038505058372
- Saari, J., Inkinen, A. & Mikkonen, J. (2016). Korkeakoulutuksen alueellinen tasa-arvo ja segregatio. OTUS 54/2016.
- Saari, J., Koskinen, H., Attila, H., & Sarén, N. (2020). Eurostudent VII-Opiskelijatutkimus 2019. OKM 2020:25. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-907-3>
- Saari, J., & Syrjänen, P. (2018). Opiskelijoiden elämäntilanteet ja niiden esiintyvyys eri koulutusaloilla. Eurostudent VI-tutkimuksen artikkelisarja. OKM 2018:17.
- Salmela-Aro, K., & Nurmi, J.-E. (1997). Goal contents, well-being and life context during the transition to university: A longitudinal study. *International Journal of Behavioral Development*, 20, 471-491. DOI: 10.1080/016502597385234

- Suhonen, T., (2018). Mikä on tutkintotodistuksesi tuotto?. Palkansaajien tutkimuslaitos.01.06.2018.
Saataavissa: <https://www.doria.fi/handle/10024/162144>
- SVT (Suomen virallinen tilasto). (2021). Väestön koulutus rakenne [verkojulkaisu]. ISSN=1799-4586.
Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.2.2021]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vkour/tau.html>
- Vieno, A., & Saari, J. (2013). Korkeakoulutukseen hakeutumisen motivaatiot ja kestävä koulutusvalinta.
Teoksessa: Opiskelijabarometri 2012: Katsaus korkeakouluopiskelijoiden opintoihin, arkeen ja hyvinvointiin. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus.
- Vipunen. (2019a). Opetushallinnon tilastopalvelu 2019. Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen.
Saataavissa: [viitattu 1.2.2021]. Saataavissa: <https://vipunen.fi/fi-fi/lukio/Sivut/Ylioppilastutkinnon-suorittaneiden-sijoittuminen.aspx>
- Vipunen. (2019b). Opetushallinnon tilastopalvelu 2019. Yliopistojen opiskelijapalaute (kandipalaute).
Saataavissa: [viitattu 1.2.2021]. Saataavissa: <https://vipunen.fi/fi-fi/yliopisto/Sivut/Opiskelijapalaute.aspx>

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

eurostudent.eu
★★★★★★

ISBN: 978-952-263-837-3 (PDF)

ISSN: 1799-0351 (PDF)

